

Semmelweis Ignác, az anyák megmentője

Semmelweis Ignác, a magyar orvostudomány egyik legnagyobb alakja, a gyermekágyi láz kóroktanának megalapozója, „az anyák megmentője” 1818. július 1-jén született Budán.

Engedelmes, éles eszű, vidám gyermek volt. A várbeli katolikus gimnáziumba járt, és a legjobb tanulók közé tartozott. 1835-től a pesti egyetem bölcsészeti tanfolyamára járt. Két év múlva Bécsben a jogi karra iratkozott be, majd egy év után „szakmát váltott” – orvosi tanulmányai mellett eljárt boncolni, és elvégezte a szülésmesteri tanfolyamot is.

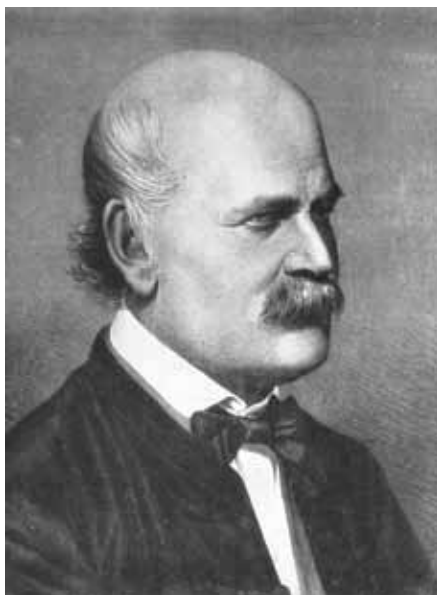
Sokoldalú érdeklődését mutatta, hogy növénytani értekezéssel doktorált. 1846-ban tanársegédnek nevezték ki a bécsi szülészeti klinikán, ahol szinte naponta szembesült a gyermekágyi lázban meghalt anyák tragédiáival.

A gyermekágyi láz kórtanára vonatkozó nézetek már Semmelweis előtt is ismertek voltak. Erre utal az elnevezése, amely 1662-ből, Thomas Willstől származik, de nem ismerték fel a szülészeti higiénia és a szülészeti megelőzés fontosságát. A betegség lényegét félreismerték, így a védekezés hatékony módszerét sem találhatták meg. Mindössze a betegség egy-egy részletének felismerésére korlátozódo megállapításokat tehetek.

Semmelweisnek feltűnt, hogy az otthon vagy bábaképző intézetekben szülő nők közül sokkal kevesebben haltak meg így, mint a kórházakban, holott a tudós professzorok helyett csak képzetlen szülésznők foglalkoztak velük. Amikor egy kollégája boncolás közben megsértette a kezét és nem sokkal később elhunyt, Semmelweis rádöbbent, hogy az orvos boncolási képe azonos a gyermekágyi lázban meghalt anyák leleteivel. Nem a vérmérgezés felismerése volt a nagy teljesítmény, hanem annak megértése, hogy a boncnok kezén ott van a fertőző anyag, a vérpályába jutáshoz csak seb kell, ami pedig minden szülő nőnél megtalálható.

Semmelweis vette észre elsőként: a gyermekágyi láz nem önálló kór, hanem fertőzés következménye, és a fertőzést az orvos terjeszti. Ezért a hozzá beosztott orvosoknak azt javasolta, majd arra kényszerítette őket, hogy mielőtt a beteghez érnének, erős fertőtlenítő szerekkel – elsősorban klóros vízzel – mossanak kezét. Felfedezésével azonban nem dicsőséget, hanem ellenségeket szerzett kollégái között, akik büszkék voltak kezük „kórházi szagára”, és sértőnek találták a feltételezést, hogy ők okozták a betegek halálát...

Semmelweis hazánkban elsőként végzett pete-

fészek műtétet.

1851-ben a Rókus Kórház főorvosának, majd 1855. július 18-án a szülészeti és nőgyógyászati professzorának nevezték ki a Pesti Tudományegyetemen, a vezetése alatt álló intézményben a gyermekágyi lázban szinte nyoma sem maradt.

1858-ban hosszabb cikksorozatot közölt a gyermekágyi lázról az Orvosi Hetilapban, és 1861-ben adták ki német nyelven nagyméretű monográfiáját, de még a legkiválóbb orvostanárak közül is csak kevesen fogadták el elveit.

Az 1848-as forradalomban Semmelweis nemzetőrként vett részt a forradalmi megmozdulásokban, és jelentős részt vállalt az eseményekben. 3 fűtésvérre is harcolt az osztrákokkal szemben. A világosi fegyverletétel, a forradalom bukása után 1849-től szomorú esztendőket szakadtak a magyar nemzetre és rá is.

Döntő hatással volt sorsának további alakulására, hogy nem kapott további alkalmazást, elvesztette egzisztenciáját. Főnöke, Klein gáncsoskodásának kíséretében sokak által tanúsított meg nem értésben alkalmazhatta csak felfedezését. Bécsbe, megaláztatásainak és meg nem értésének színhelyét öt nappal a magántanári oklevél kézbevétele után el is hagyta. 1850 októberében Pestre költözött. Fizetés nélküli főorvosként dolgozott a Rókus Kórházban, az önálló szülészeti osztályon. Itt hat évig dolgozott, időközben a pesti egyetem szülészeti tanára lett. Megélhetése érdekében

magángyakorlattal is kellett foglalkoznia tudományos munkája mellett.

Tanainak megtagadói ellen Semmelweis irodalmi offenzívát indított. „Nyitott” leveleket írt, melyeket az Orvosi Hetilap 1861. június 9-ei számában jelentetett meg. Ezt később a gyógyászati szaklap kommentálta. Ezekben Semmelweis főleg öntudatos, megelőző intézkedéseket tűz ki feladatul az orvosok elé a szerencsétlenségek biztos elhárítására. Később a szülészeti összes tanárához fordul nyílt levélben. Kilátásba helyezte a levél folytatását, de az már nem jelent meg. Tanításának lekicsinylése és mellőzése, valamint annak tudata, hogy ellenfelei kíméletlenek vele szemben az egyre élesedő vitában azt eredményezte, hogy egészsége és idegei felmondták a szolgálatot.

Az utolsó éveiben súlyos idegbajjal küszködő orvos 1865. augusztus 13-án halt meg egy bécsi ideggyógyintézetben, a hivatalos verzió szerint csontvelőgyulladásból eredő szepszisben, vagyis abban a betegségben, amelynek kóroktanát felfedezte.

Halálát valójában nem elmebetegség vagy agybántalom okozta, hanem általános vérmérgezés, amit a részletes boncjegyzőkönyv is alátámasztott. A schwezi temetőbe helyezték el, majd három évvel később, 1894. április 21-én a Kerepesi temetőbe, a családi sírboltba helyezték át.

Elméletét később elfogadta az orvostudomány. Tevékenységét, mely segítette a fertőzés megértését és visszaszorítását, üdvözölte Joseph Lister, a mo-

dern antiszepezis atya is: „A legnagyobb elismeréssel gondolok rá és munkásságára, és örömmel tölt el, hogy végül megkapta a neki kijáró tiszteletet.”

Hamvait 1965-ben, halálának századik évfordulóján, szülőháza kertjébe helyezték örök nyugalomra. Nemzetközi Semmelweis Emlékbizottság alakult. Síremléket, szobrot emeltek neki. Könyveket írtak róla. Budai szülőházában ma Orvostörténeti Múzeum működik; nevét a Budapesti Orvostudományi egyetem viseli.

„Semmelweis tanítása maradandó kincsünk”

Értéke két körülményben rejlik. Mint tudományos tétel: sziklaszilárdsággal, megdönthetetlenül áll előttünk; mint gyakorlati tétel: százezrek életének vált megtartójává.

Folytatás a 12-13. oldalon.